

Βασανιζόμενοι από τις ἀμφιβολίες μας αυτές, σκεφτήκαμε ὡς ἑνορία, ἀντί νά προσπαθήσουμε νά κατεβάσουμε τὰ ἐκκλησιαστικά κείμενα στο γλωσσικό μας ἐπίπεδο, νά κάνουμε μιά προσπάθεια νά ἀνεβάσουμε τό δικό μας γλωσσικό ἐπίπεδο, τόσο ὥστε νά μπορούμε νά προσεγγίσουμε αὐτούσια τὰ κείμενα τῶν Πατέρων καί νά γίνει πραγματικότητα ἡ φανέρωση καί ἡ ἀνάδειξη τῆς ὁμορφιάς καί τοῦ βάρους τῶν νοημάτων τους. Εἶναι γεγονός ὅτι ἡ γλῶσσα τῆς Ἁγίας Γραφῆς (καί τῶν περισσοτέρων Πατέρων) εἶναι πολύ ἀπλούστερη τῆς κλασικῆς ἀρχαίας καθομιλουμένης Ἑλληνικῆς τοῦ 5^{ου} αἰ. π.Χ. καί, ὡς προελέχθη, δέν εἶναι πολύ μακριά ἀπό τήν νεοελληνική γλῶσσα πού χρῆσιμοποιοῦμε.

Ἡ προσπάθεια αὕτη εὐχόμεσθε νά βοηθήσει καί νά ὠθήσει τοὺς νέους νά ἀγαπήσουν τὰ Ἐκκλησιαστικά μας κείμενα, τῆ λειτουργικῆς μας γλῶσσα καί τήν πνευματικὴ ζωή. Εὐελπιστοῦμε ὅτι ἡ ἐπαφή μὲ τοὺς Πατέρες θά βοηθήσει στήν κατήχηση τῶν νέων μας καί στή μύηση στήν λειτουργικὴ καί πνευματικὴ πορεία τῆς Ἐκκλησίας.

Στήν προσπάθεια λοιπόν αὕτη, θά παρουσιάζονται μαθήματα διαδιδυκακά σέ ἐνότητες γιὰ τῆ διδασκαλία τῶν φαινομένων καί στοιχείων τῆς Ἀρχαίας Γραμματικῆς καί τοῦ Συντακτικοῦ. Τό μάθημα θά κλείνει μὲ ἀσκῆσεις πρὸς ἐμπέδωση τῶν διδακτέων τῆς ἐνότητας, ἀλλά καί μὲ πατερικά κείμενα ἐρμηνευμένα καί σχολιασμένα γραμματικά.

Προσδοκοῦμε νά πετύχουμε τό στόχο μας διὰ πρεσβειῶν τοῦ Ἁγίου Γερασίου καί μὲ τῆ δική σας φιλότιμη καί καλοδιάθετη συμμετοχή.

Μετά πατρικῶν εὐχῶν,
π. Γεώργιος Καλαντζής

Παράδειγμα σχολιασμένου κειμένου

Κείμενο-Λεξιλογικά

Συνέβη σοι πειρασμός ἐκ τοῦ ἀδελφοῦ, καί ἡ λύπη εἰς μίσος σε ἤγαγε [(ἀορ. β' ρ. ἀγω= ὀδηγῶ (ν.έλλ. ἀγωγιάτης, ἀγωγός)]. Μὴ νικῶ ὑπὸ τοῦ μίσους, ἀλλὰ νικά ἐν τῇ ἀγάπῃ τὸ μίσος. Νικῆσεις δὲ τρόπῳ τοιούτῳ· προσευχόμενος ὑπὲρ αὐτοῦ γνησίως πρὸς τὸν Θεόν· τὴν τε ἀπολογία αὐτοῦ δεχόμενος ἢ καί αὐτὸς διὰ ταύτης αὐτὸν θεραπεύων [μετοχή ἐνεστ. ρ. θεραπεύω= ὑπηρετῶ] καί σεαυτὸν [τὸν ἑαυτό σου] αἴτιον τοῦ πειρασμοῦ λογιζόμενος [μτχ. ἐνεστ. ρ. λογίζομαι= σκέφτομαι, θεωρῶ, ἐκλαμβάνω] καί μακροθυμῶν [μακρο+θυμός= τραβῶ τὸ θυμό μου σὲ μᾶκρος (πρὶν ἐκδηλωθεῖ)] μέχρι οὗ [ὡς ὅτου] παρέλθῃ [ἀορ. β' ρ. παρέρχομαι (πρβλ. παρελθόν)] τὸ νέφος [σύννεφο].

Μετάφραση

Σοῦ συνέβηκε κάποιος πειρασμός ἐκ μέρους τοῦ ἀδελφοῦ σου καί ἡ λύπη σὲ ὀδήγησε σὲ μίσος. Μὴ νικιέσαι ἀπὸ τὸ μίσος, ἀλλὰ νίκησε μὲ τὴν ἀγάπη τὸ μίσος. Καί θά νικῆσεις μὲ αὐτὸν (μὲ τέτοιον) τὸν τρόπο, μὲ τὸ νά προσεύχεσαι γιὰ χάρη του (γι' αὐτὸν) μὲ καθαρότητα πρὸς τὸν Θεό, καί νά δέχεσαι τὴν ἀπολογία του ἢ καί νά καταφεύγεις καί σὺ σὲ ἀπολογία ἐνώπιόν του, θεωρώντας τὸν ἑαυτὸν σου αἴτιο τοῦ πειρασμοῦ καί δείχνοντας μακροθυμία μέχρι νά περάσει τὸ σύννεφο.

(Μαξ. Ὁμολ. Κεφ. Περί ἀγάπης, ἑκατό, 22)

ΔΑΝΕΙΣΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίου Γερασίου Ἰλισίων

Διαδιδυκακά μαθήματα γιὰ τὴν κατανόηση
τῆς ἐκκλησιαστικῆς γλώσσας

Ἀθήνα 2019

“Τό σπουδαιότερο από τά φωνητικά ὄργανα τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἡ γλῶσσα. Αὐτή ἐκτελεῖ τό κυριότερο ἔργο κατὰ τήν ἐκφορά τοῦ λόγου. Γι’ αὐτό καί ὁ ἰδιαίτερος τρόπος μέ τόν ὁποῖο κάθε λαός ὀνομάστηκε γλῶσσα”.

Ὁ πρῶτος πού συνέταξε Γραμματική τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης ἦταν ἕνας Ἕλληνας τόν 1ο αἰ. π.Χ., ὁ Διονύσιος ὁ Θράξ, καί τήν ὀνόμασε μέ ἕναν τίτλο εὐχάριστο, «Τέχνη Γραμματική», ἀφοῦ παραπέμπει σέ Τέχνη!

Στήν ἐπόμενη σύνταξη Γραμματικῆς πρωτοστατεῖ πάλι ἕνας Ἕλληνας, ὁ Ἀπολλώνιος, τόν 2ο μ.Χ. αἰ., μέ τό ἔργο του «Σύνταξις».

Ἡ παροῦσα διαδικτυακή προσπάθεια μαθημάτων γιά τήν κατανόηση τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης δέν φιλοδοξεῖ νά διεκδικήσει τή θέση μιᾶς νέας γραμματικῆς, εἶναι ἀπλῶς δημοσίευση σχετικῶν σημειώσεων στήν κατανόηση τῆς Ἀρχαίας Ἑλληνικῆς καί κατ’ ἐπέκταση τῆς Ἐκκλησιαστικῆς γλώσσης μέ τήν αὐτοδίδακτική μέθοδο, μέ σύμβουλο ἐν πολλοῖς τή Γραμματική τοῦ Ἀχ. Τζαρτζάνου.

Στά πλαίσια τῶν ἰδιαίτερων σχέσεων πού ἐπιδιώκει ἡ ἐνορία μέ νέους (μαθητές, φοιτητές κ.λπ.) μιᾶ ἀπό τίς δραστηριότητες πού συνέλαβε ὡς ἰδέα -πού τήν διακατέχει ἤδη ἀπό τή δεκαετία τοῦ ’70- εἶναι ἡ ἐπαφή μέ τά κείμενα τῶν Πατέρων, καί θέλησε νά τήν διευρύνει μέ τόν διαγωνισμό, μέ τήν εὐκαιρία τοῦ ἑορτασμοῦ τῶν 100 χρόνων τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ καί μέ τίς ἐπί δεκαετίες καταγεγραμμένες σημειώσεις, ὥστε νά εἶναι δυνατή αὐτή ἡ ἐπαφή, πιστεύοντας ὅτι ὅλοι καί ἰδιαίτερα οἱ ἀναγνώστες τῶν Πατερικῶν κειμένων πρέπει νά γνωρίζουν τή γλῶσσα. Αὐτή ἡ ἰδέα πραγματοποιήσαν ἀποσπασματικά, ἤδη ὅλα αὐτά τά χρόνια, μέσω κάποιων φυλλαδίων πού δημοσίευε ἡ ἐνορία μας καί μοίραζε στίς συνάξεις μαθητῶν καί φοιτητῶν, ἀκόμη καί στούς ἐκκλησιαζομένους ἐπί τῆ εὐκαιρία τῶν ἑορτῶν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἔτους.

Ἐνῶ ἡ τεχνολογία σήμερα ἔχει κατακτήσει μεγάλο μέρος τῆς ζωῆς μας, ὑποτίθεται μέ σκοπό νά διευκολύνει καί νά ἐπιταχύνει τίς διαδικασίες τῆς καθημερινότητας, τελικά τό φαινόμενο πού ἐμφανίζεται κατὰ κόρον εἶναι -κατά γενική, κοινή διαπίστωση- ἡ λεξιπενία καί τό χαμηλό ἐπίπεδο γλωσσικῆς κατανόησης ἢ χρήσης. Συντομογραφίες, ἐπιρροές ἀπό ξενόγλωσσους ὄρους, ἀντικατάσταση λέξεων μέ σύμβολα, πού χρησιμοποιοῦνται μέσα σέ μιᾶ πρόταση, ἔχουν ὠθήσει τό γλωσσικό ἐπίπεδο τοῦ λαοῦ μας σέ πολύ χαμηλή στάθμη.

Ἡ ἰδέα τοῦ ἐγχειρήματος ἀποσκοπεῖ στό νά ἀποκτήσουν οἱ νέοι συνειδητή γνώση τῶν νοημάτων πού περιέχουν τά κείμενα τῶν Πατέρων τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας μας, μέσα ἀπό τήν ἐπαφή μέ τή γλῶσσα τῶν κειμένων αὐτῶν (μέ ἐργαλεῖα τῆ Γραμματικῆ καί τό Συντακτικό τῆς), καί τή συνακόλουθη ἀπόκτηση μιᾶς εὐφράδειας καί εὐκολίας στή χρήση τῆς. Τελικά, ὅταν φτάσει ὁ μαθητευόμενος στήν κατάκτηση τῆς ἐμπειρίας αὐτῆς, θά διαπιστώσει ἀπό μόνος του ὅτι δέν εἶναι δύσκολη γλῶσσα ἡ ἀρχαία Ἑλληνική καί, πολλῶ μᾶλλον, δέν εἶναι ἀποκομμένη ἀπό τή σημερινή Νέα Ἑλληνική.

Κάποιοι ἐκκλησιαζόμενοι ἐκφράζουν μιᾶ δυσφορία γιά τή γλῶσσα τῶν ἐκκλησιαστικῶν κειμένων, πού ὀμολογουμένως πολύ λίγο διαφέρει ἀπό τήν κοινή Νέα Ἑλληνική ἢ καί τήν Ἀρχαία Ἑλληνική, καί ἔχουν ἀκουστεῖ φωνές γιά τέλεση τῆς Θ. Λειτουργίας στά Νέα Ἑλληνικά, καί γενικότερα ἀνάγνωση καί χρήση μεταφρασμένων κειμένων, λειτουργικῶν καί ἄλλων, προκειμένου νά καταστῆ, ὅπως διατείνονται, ἡ γλῶσσα καί τό νόημα κατανοητό. Χωρίς νά κρίνουμε τίς κατὰ τά ἄλλα καλόπιστες διαθέσεις καί φωνές αὐτές, ἐπισημαίνουμε, ἀνάμεσα σέ ἄλλα, τά ἑξῆς:

1) Οἱ Πατέρες πού χρησιμοποιοῦν τή γλῶσσα αὐτή (ἡ ὁποία ἦταν βέβαια τῆς ἐποχῆς τους) παρουσιάζουν στά κείμενά τους ἀκριβολογία καί πολλές φορές συντομία καί πυκνότητα νοημάτων, ἐννοιῶν καί πνευματικῶν καταστάσεων πού ἤθελαν νά ἐκφράσουν, λόγω τῆς εὐελιξίας, τῆς παραγωγῆς καί τοῦ πλούτου πού παρουσιάζει ἡ Ἀρχαία Ἑλληνική, διά τῶν ἀπίστευτων δυνατοτήτων πού ἔχει ὡς γλῶσσα- ἐπιπλέον ἕνα μεταφρασμένο κείμενο -ἄς μᾶς ἐπιτραπεῖ νά ποῦμε- εἶναι πολύ πιά πολύλογο, ἀφοῦ χρησιμοποιεῖ περιφράσεις γιά νά δώσει -χωρίς πάντα νά τό κατορθώνει- τό ἀκριβές νόημα τῶν Πατερικῶν λόγων.

2) Ποιός σημερινός πατέρας τῆς Ἐκκλησίας, ἢ ἔστω ἐκκλησιαζόμενος φιλόλογος, θά τολμοῦσε νά ἰσχυρισθεῖ ὅτι μπορεῖ (ἔχει βιώματα) νά μεταδώσει τίς ἐμπειρίες τῶν ἐκκλησιαστικῶν συγγραφέων-Πατέρων, ὥστε νά ἐλέγξει καί νά ἀποδώσει τά γραπτά τους;

3) Ἀπό πλευρᾶς ἐντελῶς αἰσθητικῆς, ἡ μετάφραση ἑνός κειμένου -πάντα, χωρίς ἐξαίρεσεις- ἐξαφανίζει ὡς διά μαγείας τήν ὁμορφιά τῆς πρωταρχικῆς γλώσσης, καθῶς ἐπίσης χάνεται κατὰ τι καί τό ὕφος τοῦ συγγραφέα, στήν προσπάθεια τοῦ μεταφραστή νά πετύχει τήν ἀπόδοση, ἀφοῦ ἀναπόφευκτα θά εἰσδύσει στό νέο (μεταφρασμένο) κείμενο, καί τό δικό του προσωπικό ὕφος καί πνευματικό ἐπίπεδο (τοῦ μεταφραστή).